

INTERVJU SA MAMUDIJOM MUSTAFOM

Plemetina | Datum: 9. oktobar 2025.

Trajanje: 19 minuta

Prisutni:

Mamudija Mustafa (Govornik)

Nenad Andrić (Intervjuer i kamera)

Nenad Andrić: Kako se zovete, nešto o vašoj porodici i mestu gde ste rođeni?

Mamudija Mustafa: Moje ime je Mamudija, poreklom sam iz Priluzja i sada živim u Plemetini.

Nenad Andrić: Recite nam nešto o vašoj porodici?

Mamudija Mustafa: Porodica mog muža ili moja sopstvena porodica?

Nenad Andrić: Počnite od vaše sopstvene porodice pa do porodice vašeg muža.

Mamudija Mustafa: U Priluzju nam je bilo dobro... {sleže ramenima}.

Nenad Andrić: Vaša porodica, bave se zanatom, oni su zanatlije?

Mamudija Mustafa: Da, moja porodica su kovači, bavili su se time otkad pamtim i bilo je dobro.

Nenad Andrić: Bavili su se time, ali da li još uvek rade kao kovači?

Mamudija Mustafa: Još uvek rade kao kovači.

Nenad Andrić: Kakav je bio vaš život i život vaše porodice pre rata?

Mamudija Mustafa: Da vam kažem pravo, mi kao kovači nikad nismo bili bogati, jer smo bili samo kovači, onda je bilo i gore, ljudi su odlazili, Albanci su otišli, Srbi su se raselili, bilo je teško ali ipak je bilo nešto posla. Dovoljno da obezbedimo hranu i bili smo zadovoljni time.

Nenad Andrić: Vi lično, da li ste bili zaposleni, jeste li ste imali posao?

Mamudija Mustafa: Da, radila sam, bila sam krojačica i radila sam do rata. Onda nismo imali poslove, morala sam da napustim posao, Srbi su otišli, Albanci su otišli a firma se raspala.

Nenad Andrić: Koja je to bila firma?

Mamudija Mustafa: Polet, bila je odmah iza naše kuće u Priluzju.

Nenad Andrić: Kako su Romi i drugi živeli zajedno pre rata?

Mamudija Mustafa: Da vam kažem istinu, bilo je dobro, tamo sa nama u Priluzju su živeli dobro, jer su imali dobre odnose, radili su zajedno, mi smo bili kovači i svi bi dolazili kod nas za usluge, i još uvek dolaze dan danas. Ne toliko kao pre, pre su ljudi u redu čekali da poprave plugove ili sekire kod mog oca. I ja sam pomagala ocu i braći.

Nenad Andrić: Možete li nam reći nešto o proslavama, kakve su one bile i koliko su bile važne vama i vašoj porodici?

Mamudija Mustafa: Ah, te proslave... Te proslave su bile nešto najvažnije za nas, posebno Vasi/Vasilica.¹ Tog dana bismo prinosili ćurke i guske kao žrtvu, jedva smo čekali tu proslavu. Deca su se posebno zabavljala i zanimala su se za *banku*, specijalni hleb, *pogaču*² koju je moja majka pravila i stavljala novčić u hleb i ko god ga nađe smatrao bi se najsrećnijim od nas svih, i imao bi sreću tokom cele godine. To je bilo najvažnije za nas. Onda posle Vasi/Vasilice bismo slavili Erdelezi/Đurđevdan, gde su se žrtvovala jagnjad, roditelji bi kupovali novu odeću i mi bismo se lepo obukli za taj dan. Išli bismo na reku, brali prolećno cveće i vrbine grančice.

Nenad Andrić: Proslava Erdelezija / Đurđevdana, da li je to bilo nešto što su samo Romi radili ili su radili i drugi u Priluzju?

Mamudija Mustafa: To je romska tradicija ali i Srbi bi dolazili sa nama, oni bi samo brali cveće i vrbine grančice, ali mi Romi... to je bilo kao pravilo, muzika, jagnjeće meso, oblačenje na najbolji mogući način. Jeli i pili ceo dan.

Nenad Andrić: Pomenuli ste muziku, koliku ulogu ima muzika, jezik i kultura u životu vaše zajednice?

1

2

Mamudija Mustafa: Oh... Muzika je centar svega, ne samo za nas tamo, ne samo za Rome, imali smo bendove koji su dolazili iz Plemetine da sviraju, trubačke orkestre gde nije bilo samo Roma već i Srba i Albanaca i svi smo plesali zajedno i to je bilo sjajno.

Nenad Andrić: Bilo je takođe puno *sabora*/seoskih proslava koje ste imali onda, kakve su one bile?

Mamudija Mustafa: Sabora/seoskih proslava je bilo mnogo a celo selo, i Romi i Srbi i svi bi slavili. Ljudi iz svih krajeva bi dolazili tog dana na te proslave.

Nenad Andrić: Kako ste upoznali svog muža?

Mamudija Mustafa: Prvi put, bila sam ovde u poseti tetki i upoznala sam ga.

Nenad Andrić: Ko je napravio prvi korak da vas dvoje spoji, da li je vaša tetka to uradila?

Mamudija Mustafa: Ne, to smo ja i moj muž zajedno, niko nas nije spojio. Međutim, moja porodica je bila protiv na početku kada su čuli, nisu me puštali ali kako kažemo „Ljubav pobeđuje sve bitke.“

Nenad Andrić: Šta još pamтите iz života pre rata?

Mamudija Mustafa: Pamtim samo dobre stvari, kada sam radila, provodila vreme sa kolegama, išla na svadbe, i imala puno prijatelja, i muškaraca i žena. Imali smo slobodu da šetamo noću, niko nas ne bi zadirkivao, imali smo dozvolu od roditelja, sve. Uopšteno jedan dobar i miran život za mene i moju porodicu.

Nenad Andrić: Kada smo rekli pre rata, kako je rat uticao na vaš život i život vaše zajednice?

Mamudija Mustafa: Rat je imao veliki negativan uticaj, posebno kada je bombardovanje počelo. Moj otac je bio veoma uplašen i pun straha jer pored naše porodične kuće bila je velika antena, i bojao se da će avioni bombardovati tu antenu i tako uništiti i našu kuću. Bio je veoma uplašen od toga i od tog straha posle mesec dana je i preminuo. Od tog straha.

Nenad Andrić: Koja druga sećanja imate na rat?

Mamudija Mustafa: Bilo je veoma strašno za nas, imala sam dvoje male dece, nismo imali hrane. Imali smo novca ali nismo mogli da izađemo da kupimo bilo šta. Jedan stranac, zove se Rand, nam je pomogao mnogo. Donosio mi je hranu i pelene za decu. Nije mogao svaki put ali nam je mnogo pomogao. Nikad neću zaboraviti to što je uradio i što nam je mnogo pomogao.

Nenad Andrić: Pomenuli ste Randov slučaj; da li je bilo pomoći koja je dolazila od članova romske zajednice?

Mamudija Mustafa: Ne, nama ne. Možda sam ja pomagala drugima ali našoj porodici nije.

Nenad Andrić: Da li je bilo pomoći od drugih zajednica, poput srpske ili albanske?

Mamudija Mustafa: Ponekad bismo dobili pakete hrane, ako bismo čuli za to i otišli odmah na vreme, a ako bismo zakasnili ne bismo dobili pakete hrane.

Nenad Andrić: Nakon što se rat završio, kako se promenio vaš život i život zajednice?

Mamudija Mustafa: Promenio se na bolje. Jedna od organizacija nam je pomogla i sagradila našu kuću, za mene, mog muža i troje naše dece. Kada smo dobili kuću naš život se promenio na bolje, onda polako malo po malo...

Nenad Andrić: Koje su bile glavne poteškoće za Rome da ponovo izgrade svoje živote nakon rata?

Mamudija Mustafa: Stanovanje, pronalaženje posla.

Nenad Andrić: Kada govorimo o poslu, da li Romi sada imaju više ili manje poslova nego pre rata?

Mamudija Mustafa: Mislim da je bolje sada. Sada naša omladina može da ode i dobije posao bilo gde, a to nisu mogli ranije. Moj sin je završio studije i nije mogao da dobije posao, moja ćerka je studirala medicinu i ne može da nađe posao.

Nenad Andrić: Da li mislite da se odnos između romske zajednice i drugih zajednica promenio posle rata?

Mamudija Mustafa: Mislim da su se ljudi mnogo promenili. Kako? Sad ću Vam reći. Sada se svi mi, Romi, Srbi i Albanci, slažemo bolje. Jedni su mrzeli drugome pre rata i takođe odmah nakon rata ali sada je bolje. Ja izlazim i provodim vreme sa ljudima i stalno gledam i vidim da je ljudima bolje, Romima, Srbima i Albancima, svima nama je bolje.

Nenad Andrić: Zbog čega mislite da je to tako?

Mamudija Mustafa: Zato što mislim da niko ne želi još jedan rat, da prolazi kroz taj strah i uništenje ponovo. Niko ne želi da njegovo dete mora da prođe kroz ono što šta su oni prošli u ratu.

Nenad Andrić: Kakvu ulogu su imali obrazovanje, posao i emigracija na vašu porodicu posle rata?

Mamudija Mustafa: Mnogi ljudi su otišli, prvo moji deveri, onda moji nećaci i moj sin je otišao. Svi su mislili da je život bolji tamo negde.

Nenad Andrić: Koja je najveća razlika pre i posle rata?

Mamudija Mustafa: Pre rata, pre bombardovanja, bilo je bolje. Rat nije bio dobar ali sada vidim da nam ide bolje.

Nenad Andrić: Koje poruke iz vašeg životnog iskustva mislite da bi bile važne za omladinu?

Mamudija Mustafa: Ništa specijalno, da budu pravedni, da znaju dokle da idu, da ne misle da ne mogu da naprave grešku, da se vrate na pravi put, da vode računa o svom životu, svojoj deci, svojim ženama, svojim porodicama i da ne skreću sa „dobrog“ puta za Rome. Da se pobrinu da mogu da priušte sve neophodno svojim roditeljima, deci i porodici. Da budu pametni.

Nenad Andrić: Kakve nade imate za romsku zajednicu na Kosovu?

Mamudija Mustafa: Mislim na to kako je Romima danas, ako nastavimo da se poboljšavamo kao što i radimo, biće dobro. Romi su već počeli da rade na poslovima, pre su imali veoma jednostavne živote, jedva preživljavali, nisu imali pristojne kuće i nisu mogli da izdržavaju sopstvene porodice. Sada oni koji su zaposleni imaju sopstveni novac ovde u Plemetini, svi obrazovani takođe. Počeli su i da voze takođe, to je dobro. Naša deca su obrazovana, pohađaju medicinske i ekonomske škole. Napredujemo mnogo, kao što bismo i bez rata. Moramo da znamo kako da održimo i sačuvamo mir. Mislim da većina ljudi zna kako da sačuva mir, a to je više nego pre.

Nenad Andrić: Koju poruku biste poslali drugim zajednicama?

Mamudija Mustafa: Rekla bih svim narodima da budu ujedinjeni, da održavaju sopstvene domove i da ne „gledaju u susedsko dvorište,“ da vode računa o svom životu i porodici i da nastave samo napred.